

Bare fordi du er paranoid skal du ikke tro at de ikke holder øje med dig !

Af Lars K. Christensen

På landsplan har mere end 100 byer nu fået installeret video-overvågning af gader og pladser. I visse provinsbyer er systemet så effektivt, at samtlige kvadratcentimeter af den indre by kan overvåges.

Mange af disse systemer har indbygget særlige faciliteter, så som evnen til at filme i mørke ved hjælp af infrarødt lys, evnen til at stille skarpt på et ansigt på op til 50 meters afstand, eller evnen til at følge en bestemt person igennem hele byen.

Overvågningssystemerne betjenes af specialuddannet politi, samlet i en kommandocentral. For at spare personale er systemerne ofte udstyret med bevægelsesdetektorer, således at de f.eks. om natten kan stå "stand by" i de områder hvor der ingen bevægelser findes. Kommandocentralerne anbringes på hemmelige steder, af frygt for hærværk. I mindst et tilfælde har man oplevet at en offentlig bygning er blevet angrebet og raseret af en flok unge, som troede at den husede kommandocentralen for byens overvågningssystem.

Den nyeste teknologi har gjort det muligt at konstruere miniature-videokameraer, hvis størrelse måles i kvadratmillimeter. Videoovervågningen bevæger sig derfor nu fra det udendørs offentlige rum til det indendørs. Kameraer installeres i stigende grad i busser, tog, taxaer, elevatorer, telefonbokse, kontantautomater...

Paranoia og gode argumenter

Dette er ikke et oplæg til en science-fiction tv-serie. Det er hverdag i dagens England, ifølge Simon Davies, ekstern lektor i jura ved Essex universitet, og leder af organisationen [Privacy International](#) (PI). PI er en international organisation, som med hovedkvarter i Washington arbejder for at beskytte privatlivets fred i informationssamfundet. Sammen med søsterorganisationen [Electronic Privacy Information Center](#) (EPIC), afholdt PI i september et en-dages seminar i København om avanceret overvågningsteknologi.

Anledningen til at seminaret fandt sted i København, var at samme by i de følgende dage husede en international konference for statslige registertilsyn, dvs. for de organer der er sat til at beskytte os mod overdreven registrering og overvågning.

Deltagerne i denne "officielle" konference var også blevet inviteret til seminaret, og en del var faktisk mødt op. Således fandt man på deltagerlisten repræsentanter for registertilsynet eller tilsvarende myndigheder i Danmark, Norge, Canada og New Zealand. Den bedst repræsenterede offentlige myndighed var dog sjovt nok det engelske forsvarsministerium, som havde hele 4 deltagere. Derudover bestod deltagerne hovedsageligt af forskere og borgerrettighedsaktivister med tilknytning til de arrangerende organisationer.

Som man kunne forvente var der en del af oplæggene på seminaret, som havde et skær af paranoia over sig. Desværre må man sige, at paranoiaen ofte byggede på gode argumenter. Det gjaldt bl.a. det refererede oplæg af Simon Davies, som var et af de mere spektakulære eksempler på, hvad informationsfundet *kan* indebære i form af forøget kontrol med borgerne.

Det egoistiske privatliv

De omtalte videoovervågningssystemer begrundes som regel med, at de skal være et redskab til bekæmpelse af overfald, tasketyverier, biltyverier og indbrud. Det er forbrydelser som gør borgerne utrygge, og derfor viser undersøgelser i England da også op imod 90% tilslutning til overvågningen. Men når man ser på statistikken, viser det sig at det er andre typer af forbrydere, som især af blevet afsløret gennem overvågningen. Øverst på listen står dels stofmisbrugere, dels mennesker som har forrettet deres nødtørft på offentlig vej.

Det er i øvrigt langt fra altid politiet der står for overvågningen. Ifølge Simon Davis er rundt regnet halvdelen af ansvaret for opretholdelse af lov og orden i England privatiseret. Ved at flytte en stor del af overvågningen fra offentlig til privat kontrol, har man undgået at statsmagten fremstår som den belurende "storebror".

En anden måde, hvorpå man har kunnet afvæbne kontrolsamfundets kritikere, er ved at slå på frivilligheden. Således er det engelske politi i øjeblikket ved at opbygge et nationalt kartotek over DNA-profiler. Så længe man ikke er sigtet for en forbrydelse, er det frivilligt om man vil lade sig teste til kartoteket. Da politiet i Cardiff for kort tid siden jagtede en voldtægtsforbryder, fik alle byens mandlige indbyggere imidlertid at vide, at de der ikke frivilligt lod sig teste, ville blive betragtet som mistænkte, og derfor sigtet.

Men hvem vil ikke også gerne bidrage til at fange en voldtægtsforbryder? Og i virkeligheden er det jo kun de der har noget at skjule, der kan have noget imod kontrol og overvågning...

Simon Davis hævder at argumenter af denne type er symptom på en "terminologisk rekonstruktion" som har fundet sted gennem de senere år, og som har ført til at privatlivets fred efterhånden automatisk underordnes den offentlige interesse i enhver politisk diskussion. At insistere på privatlivets fred får således et skær af egoisme.

Overvågning som eksportvare

For os der lever i Vesteuropa kan overvågningen være slem nok. Men selv om man kan føle det stærkt ubehageligt, når man f.eks. bliver videofilmet fordi man benytter sin ytringsfrihed til at deltage i en demonstration, så er vort politiske system trods alt af en sådan karakter, at overvågning og registrering ikke er livstruende.

Det kan det imidlertid være i andre lande. Mange firmaer i Vesteuropa og USA har ikke haft skrupler ved at sælge overvågningsteknologi til lande med totalitære regimer. Nogle gange kan det naturligvis også være svært at forudse hvad teknologien vil blive brugt til. Under de store demonstrationer på Den himmelske

freds plads i Beijing blev demonstranterne optaget på video, og billederne senere udsendt på det nationale TV med opfordring til at angive de pågældende til myndighederne. De videokameraer der blev brugt, var installeret af et amerikansk firma m.h.p. overvågning af trafikken på pladsen.

Ofte er den teknologi der benyttes af totalitære regimer i den tredje verden leveret af de samme multinationale firmaer, som producerer vores forbrugerelektronik. På seminaret blev det da også oplyst, at der fra flere sider er bestræbelser i gang på at opbygge en slags "forbrugerguide" til overvågningsindustrien. IP er f.eks. i gang med at opbygge en liste over firmaer som leverer undertrykkelsesteknologi til diktaturregimer. Oplysninger om sådanne firmaer vil bl.a. blive gjort tilgængelig via Internet. Håbet er så at firmaerne vil være så nervøse for skader på deres image, at de vil blive mere tilbageholdne med deres eksport.

Registrering er ikke nødvendig

Phil Agre forsker i transportsektorens informationsteknologi ved University of California. I USA er man langt fremme med udviklingen af systemer, der kan spore og registrere al biltrafik i et givent område. Systemerne har flere anvendelsesmuligheder. Den mest indlysende er i forbindelse med brugerbetaling på vejene. En anden er at skaffe detaljerede data til brug for trafikplanlægningen. Men uanset formålet, så vil disse systemer ifølge Phil Agre i princippet være som en elektronisk udgave af de interne pas, der blev anvendt i det tidligere Sovjetunionen eller i Sydafrika.

Phil Agre pegede imidlertid på, at det er teknologisk muligt at opnå nogle af fordelene ved disse systemer, samtidig med at man undgår ulemperne. F.eks. kan lade en sender i en bil generere et tilfældigt nummer, som sendes til en modtager ved indkørslen til en motorvej. Ved udkørslen sendes nummeret en gang til. Men næste gang bilen passerer en indkørsel, sendes et nyt tilfældigt nummer. På den måde adskilles *identificering* og *registrering*. Samme princip kan overføres til adgangskort til bygning, betalingskort, m.v. På den måde vil det være muligt at identificere sig som en person med adgangsret eller som betaler, uden at det registreres hvor man har været, hvad man har betalt for, o.s.v.

Om informationsteknologien udvikles i en retning der respekterer individets ret til privatliv, eller i en retning der prioriterer en påstået offentlig interesse i registrering og overvågning højest, er naturligvis et spørgsmål om politisk magt.

Frihed eller regulering?

Dette var titlen på en af konferencens sessioner. Og netop det spørgsmål afspejler også en forskel på amerikansk og europæisk mentalitet. I USA er der en tradition for at se en modsætning mellem frihed og statslig regulering. I diskussionen om informationsfundet har amerikanerne således også en forkærlighed for de "anarkistiske" løsninger.

Internettet er i sig selv en sådan anarkistisk løsning: der findes ingen central myndighed, som kan regulere hvad man må og hvad man ikke må. Derfor bliver nettet, ud over masser af nyttig information, også brugt til at sprede information af en type, som ikke er populær eller måske ligefrem ikke tilladt i USA: pornografi, ekstreme politiske synspunkter, o.m.a.

Mens politikerne i Washington fremlægger lovforslag der skal regulere Internettet til noget som kan accepteres af den moralske højrefløj, kæmper nettets brugere for at fastholde dets anarkistiske karakter. Et af de aktuelle kampspørgsmål er retten til anvende kryptering. Kryptering er en avanceret matematisk kodning, som gør det muligt at sende elektroniske meddelelser som kun kan læses af den modtager de var bestemt for. Kryptering vil gøre det umuligt for f.eks. offentlige myndigheder at "aflyttet" elektronisk post. Den amerikanske regering forsøger derfor at gennemføre en standard for kryptering som indeholder en "bagdør", dvs. som kan afkodes med en særlig teknik som står til rådighed for bl.a. FBI. Samtidig er der tiltag i gang for at kriminalisere andre former for kryptering. I øjeblikket raser kampen så imellem regeringen og tilhængere af "fri" kryptering, og kampen bliver ført på typisk amerikansk vis, med flittig brug af domstolene.

Set fra Europa virker den slags ret eksotisk. Ikke mindst i Norden har vi jo en tradition for at beskytte den enkeltes rettigheder, netop gennem offentlig regulering. Et eksempel på dette er Registertilsynet og den eksisterende lovgivning om personregistrering. Spørgsmålet er således nærmest om ikke vi har brug for mere regulering. F.eks. blev der på konferencen fortalt om hvordan man i New Zealand har udpeget en "Privacy Commisioner", som bl.a. har til opgave at overvåge alle nye lovinitiativer, og sikre at de ikke er i uoverensstemmelse med lovgivningen om borgernes ret til privatliv. Men som Blair Stewart, repræsentant for den New Zealandske "Privacy Commisioner" udtrykte det, så er lovgivning alene ikke nok. Det er nødvendigt med information til borgerne om deres rettigheder, og med en løbende folkelig diskussion.

Måske det var værd at diskutere, om vores hjemlige Registertilsyn kunne bringes til at spille en mere aktiv rolle i den henseende?

Første gang publiceret i SALT nr. 7, december 1995.
Denne udgave: www.christianehoej.dk

Må benyttes til ikke kommercielle formål og med angivelse af kilde, som anført i
[Creative Commons](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

